

SECȚIUNEA a III-a ISTORIE MODERNĂ

Alexandru PÎNZAR

CATASTIHUL DE SPOVEDANII AL ENORIAȘILOR BISERICII UNUI SAT DIN ȚARA LOVIȘTEI, LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XIX-LEA

Îțele spațiului românesc extracarpatic (în special boierimea, pentru veacurile mai îndepărtate), atunci când au reușit să-și păstreze statutul vreme de mai multe generații, au notat cu grijă, au păstrat și au transmis tot ce era de preț, printre odore fiind și memoria neamurilor lor: întâmplări de mărire sau decădere, nașteri, morți, iubiri și căsătorii, bucurii și spaime, păcate și milostenii, azi toate pietricele în mozaicul încă incomplet al unei *noi istorii* a românilor. E greu însă de completat acest mozaic, fiindcă ne lipsesc foarte multe piese. Despre ce și cum simțeau și gândeau anonimizii protagoniști ai istoriei, țărani, „talpa țării”, nu cunoaștem mare lucru. În vremurile vechi, *non-elitele* au produs puține mărturii directe, documente și înscrisuri. E drept că răzeșii și moșnenii au lăsat destule urme într-o epocă mai nouă, spițe de neam, hârtii ale proceselor nenumărate pentru pământ sau diate, dar, în afară de nume și de pasiunea pentru judecăți, puțin din sufletul și cugetul lor răzbate din *hârtoagele* care au ajuns până astăzi.

Ca de obicei, în Apusul Europei situația este cu totul alta. Acolo istoricii, sociologii, antropologii, etnologii au la dispoziție o extraordinară bogăție de surse, precum, de exemplu, cele din arhivele Inchiziției, ale căror multiple valențe, descoperite destul de târziu, au fost valorificate de cercetătorii care au găsit „admirabilul filon de relatări de cauze și valoarea etnografică a zeci de procese considerate până acum vulgare, deoarece ele nu interesau decât mici comunități de la țară și de la oraș ocupate în activitățile cele mai banale”¹.

În spațiul românesc extracarpatic, izvoarele ce conțin și un filon mai bogat de informații despre partea *nematerială* a vieții, în astfel de mici comunități, sunt rare. De regulă narative, datorate fie călătorilor străini, care au petrecut ceva timp într-una din țările române și au notat realitățile și obiceiurile întâlnite, uneori cu tușe îngroșate, fie localnicilor ce însemnau frânturi din viața lor pe cărți tipărite și manuscrise, aceste izvoare, ca și altele, nenumite, conțin în general puține informații directe care pot fi de folos celui care se apleacă asupra *noii istorii* din perspectiva *non-elitelor*. De aceea, atunci când o hârtie veche schițează o frântură mai mare a tabloului vieții unui sat românesc de demult, în toate aspectele sale, materiale și mai ales nemateriale, aflarea și cercetarea ei este o șansă deosebită.

Un astfel de document este subiectul acestor rânduri. La o primă privire nu e deloc impresionant: trei file, rupte de la începutul unei cărți, scrise din margine în margine cu o caligrafie destul de urâtă și uneori greu lizibilă. Însemnarea de pe prima pagină, ulterioară, cu caractere latine, este foarte importantă pentru datare și localizare: „Mineiul pe Oct. 1804 Buda. Bis. Șerbănești-Pătești”. Ce reprezintă însemnările care urmează? Ne lămuresc primele rânduri: „Sat Șerbănești. Catastihul de oameni inorîiași bisericii, pre nume, cu polecrele lor, și care s-au ispoveduit și care nu, cât și pentru ce arătat este”. Prin urmare, autorul însemnărilor este un preot, slujitor într-un sat numit Șărbănești, care a folosit cândva, pe la începutul secolului al XIX-lea, filele albe ale unui minei tipărit în 1804 pentru a nota ceva ce acum este extem de interesant de aflat: cum se îngrijeau țărani unii sat românesc, acum 200 de ani, de sufletele lor. Fără însemnarea recentă, ar fi fost greu de localizat satul Șerbănești printre multele aflate în Țara Românească și Moldova. Onomastica ar fi restrâns câmpul căutărilor doar la provincia sudică, dar și acolo sunt și au fost destule sate cu acest

¹ B. Benassar, *Inchiziția spaniolă (secolele XV-XIX)*, București, 1983, p. 6.

nume. Mențiunea recentă face, însă, identificarea ușoară. Cel care a făcut-o a fost probabil și cel care a desprins filele din cartea în care se păstrasera însemnările inițiale. Există un singur sat Șerbănești, vecin cu un sat Pătești, în Plaiul Loviștei, la 20 km de Râmnicu Vâlcea și la 3 km de Călimănești. Cele două sate de munte sunt vechi, atestate încă din 1539, când au fost întărite Mănăstirii Cozia². Șerbăneștiul face astăzi parte, împreună cu Păteștiul, din comuna Sălătrucel. Această situație administrativă e recentă, căci în perioada interbelică, până în 1938, cele două sate formau o comună distinctă, cu numele de Șerbănești-Pătești, așa cum e notat numele și în mențiunea de pe prima pagină. Deci *catastihul* a stat o sută și ceva de ani între copertile mineiului, iar apoi, înainte de 1938, cineva a sesizat importanța lui, l-a desprins din carte și a notat cu grijă datele necesare pentru localizare și datare. Și totuși, din câte am putut afla, însemnările preotului din Șerbănești nu au fost publicate niciodată.

Acesta a notat sistematic, pe două coloane, toți locuitorii satului, grupați pe case, cu numele, supranumele sau poreclele, vârsta, „starea civilă” și uneori ocupația. Satul avea, în momentul când preotul făcea însemnările, 197 de suflete, care trăiau în 48 de gospodării. În 1872, *Dicționarul topografic și statistic* al lui Dimitrie Frunzescu nota 670 locuitori în toată comuna (formată din satele Șerbănești și Pătești)³, iar în 1902, *Marele dicționar geografic al României* consemna 440 locuitori în satul Șerbănești și 105 în Pătești⁴. Mai mult decât dublu, în ambele cazuri, față de însemnările preotului, așadar acestea au fost făcute nu mult după 1804, probabil cândva în primele două decenii ale secolului al XIX-lea.

Cum multe dintre mitricele și actele de stare civilă întocmite după 1832 nu au fost depuse la arhive și s-au pierdut, chiar dacă documentul ar fi fost o simplă catagrafie a satului și tot ar fi fost important. Mai întâi, din punct de vedere genealogic, însemnătatea alcătuirii de *genealogii țărănești* fiind nu de puține ori evidențiată, ca instrument de lucru pentru studiile de istorie socială cu privire la satul românesc⁵. În al doilea rând, din punct de vedere sociologic și antropologic, analiza numelor, poreclelor, supranumelor și organizării indivizilor pe gospodării fiind în măsură să evidențieze multe realități ale unui sat de munte românesc de la sfârșitul perioadei fanariote.

Încă de la o primă privire este vizibilă importanța *casei-familie*, ca unitate economico-socială⁶, marcată cu grijă de preot în însemnări, atât prin delimitări grafice clare, cât și prin însemnări, atunci când primele n-au putut fi folosite: „Tot casa aceia” (f. 3v). În cadrul gospodăriilor, forma de familie întâlnită la țăranii din Șerbănești este cea a *familiei nucleare*, formată dintr-o pereche căsătorită, cu copii necăsătoriți. Din totalul celor 48 de gospodării, 41 sunt ocupate de astfel de *familii nucleare*. E un procent foarte mare, dar, așa cum s-a observat, nu e vorba de un „monopol”, ci de o condiționare *cronologică*: aceeași familie parcurge, succesiv, etape lărgite, apoi nucleare, apoi din nou lărgite, și așa mai departe⁷. Din restul gospodăriilor, în care trăiau și alte persoane în afara cuplului și a copiilor lui, în cinci erau prezenți bunicii (părinții cuplului). E vorba de familii *multigeneraționale*, în care un copil căsătorit coexistă cu părinții lui, rezultat al aplicării privilegiului ultimogeniturii

² DRH, B, IV, nr. 71, p. 93.

³ D. Frunzescu, *Dicționarul topografic și statistic al României*, București, 1872, p. 431: „ȘERBĂNEȘTI, s. în j. Argeș plaiul Loviște; formează C. cu c. Pătești; 670 l. în toată C.”.

⁴ *Marele dicționar geografic al României*, alcătuit de George Ioan Lahovary, general C. I. Brătianu, Grigore G. Tocilescu, vol. V, București, 1902, p. 511: „**Șerbănești**, com. rur., jud. Argeș, pl. Loviște, la 21 kil. de com. rur. Șuici, reședința sub-prefecturii, și la 69 kil. de Pitești. Se compune din satele: Pătești (105 locuitori) și Șerbănești (440 locuitori). Are 2 biserici și o școală mixtă. Vite: 451 vite mari cornute, 135 rămători, 1285 oi și 125 capre”.

⁵ R. Crețeanu, *Genealogii țărănești*, în AG, în *AlIX*, IV, 1992, 1-2, Iași, p. 521-527; A. V. Perietzeanu-Buzău, „Despre genealogiile țărănești”, în AG, V (X), 1998, 1-2, Iași, pp. 235-242.

⁶ „Spre deosebire de oraș, de orice porțiune de oraș (cartier, stradă, imobil de locuință etc.), precum și de orice comunitate cu caracter profesional (instituție, întreprindere, breaslă), satul este o grupare socială, structurată temeinic pe familii și neamuri, care, prin continuitatea de viață pe aceleași locuri și prin multiple legături de rudenie la nivelul generațiilor succesive, posedă un caracter mai mult sau mai puțin marcat de omogenitate socială și biologică”, cf. R. Crețeanu, op. cit., p. 523.

⁷ E. Le Roy Ladourie, *Montaillou, sat occitan de la 1294 până la 1324*, vol. I, București, 1992, p. 122.

masculine, sau cel al *mezinului*, care asigură celui mai mic dintre frați casa părintească, în schimbul întreținerii părinților ajunși incapabili de muncă, la care se adaugă și sarcina gestionării memoriei postume și a complicatului ritual al pomenirilor⁸. Că e un privilegiu masculin o arată situația unei case cu trei generații, în care alături de bunici, de fiul cel mai mic al acestora în viață (în vârstă de 28 de ani), de soția și copiii lui, locuiește și o soră necăsătorită a mezinului, în vârstă de 13 ani (f. 2r). Alături de acest exemplu, analiza vârstelor confirmă și ea privilegiul ultimogeniturii masculine: bunicii au vârste cuprinse între 62 și 98 de ani, iar diferențele de vârstă între bunici și fiii cu care locuiesc împreună sunt de 73⁹, respectiv 53 de ani, iar cele între bunice și fii sunt de 29, 34 și respectiv 48 de ani. Acestei cutume i se datorează și absența familiilor *multifaterne* (în care mai mulți frați căsătoriți coabitează) în satul din Țara Loviștei. *Casa-familie* din Șerbănești putea include, pe lângă cuplu, cu ascendenții și descendenții săi, slugi și rude colaterale. *Catastihul* notează două tinere slugi, de 12 și 25 de ani, și un văr (orfan probabil), de 10 ani, ce trăiau în casele unor familii care trebuie să fi fost mai înstărite. Bogăția mergea mână în mână cu numărul de brațe pe care le cuprindea gospodăria, iar cele ale copiilor erau numărate și ele, prin urmare vârul orfan avea, probabil, un statut nu foarte diferit de cel al unei slugi.

O singură familie cuprinde și nepoți de la un copil necăsătorit, copiii din flori ai unei fete de 21 de ani, care făcuse deja doi până la acea vârstă. Trei gospodării sunt locuite de bătrâni singuri, două femei de 61 și 83 de ani și un bărbat de 84 de ani. Vârstele lor înaintate arată solidaritatea, ori a comunității, ori a neamurilor, care a permis supraviețuirea îndelungată a bătrânilor singuri, incapabili de muncă. La fel e cazul și pentru un bărbat singur, de 28 de ani, orb. Cazuri de handicap fizic există și printre copii: o fată de 12 ani, „oarbă de tot”, și una de 19 ani, „oloagă”. În cadrul *casei-familii*, îngrijirea acestor cazuri era firească.

Trebuie remarcat și modul în care preotul satului i-a notat pe cei ce trăiau în casele satului Șerbănești: strict în ordinea descrescătoare a vârstelor (care pentru generația bunicilor și a cuplului corespundea perfect ordinii în care bărbații sunt notați înaintea femeilor). Nu cred că e vorba de o „rigoare științifică” *avant la lettre*, ci de ilustrarea respectului arătat vârstnicilor, în comunitatea rurală din munții Țării Loviștei. Nu se poate bănui, așadar, o preluare a statutului de „stăpân al casei” (dar nu și al rolului) de către *mezinul* în putere, odată cu diminuarea și dispariția rolului economic al părintelui în viață.

Statistic vorbind, o gospodărie din Șerbănești avea în medie 4,1 ocupanți. Jumătate din populația de 197 de suflete erau copiii necăsătoriți, care locuiau împreună cu părinții, în număr de 103. Media de copii ai unei familii (excluzându-i pe cei căsătoriți și plecați) nu este foarte mare, doar de 2,86, căci mai mult de 5 copii în viață nu avea nici o pereche. Mortalitatea infantilă ridicată era, probabil, cauza acestei situații. La fel era și în cazul vârstnicilor, în special la bărbați, în 10 dintre cele 48 de gospodării ale satului vădulele fiind „stăpânele casei”. Media de vârstă a satului, în consecință, era una relativ scăzută, de 27,77 ani. Doar 20% din populație avea peste 50 de ani, procentul scăzând la 11% pentru cei de peste 60 de ani. Dintre cei 103 copii necăsătoriți care trăiau cu părinții, 11 aveau peste 20 de ani, majoritatea bărbați. O posibilă cauză ar putea fi disproporția între numărul locuitorilor de sex masculin și feminin: 46% la 54%. O altă explicație poate fi formulată de analiza vârstelor soților. În momentul alcătuirii *catastihului*, în sat existau 39 de cupluri în care ambii soți erau în viață. Semnificativă este diferența foarte mare între vârstele partenerilor, care ajunge și la 22 de ani, cu o medie de 11,1 ani (fig. 1). Aceasta arată două lucruri: mai întâi că bărbații se căsătoreau târziu, după ce acumulasă o stare materială care să le permită întemeierea unei

⁸ V. Barbu, *Privilegiul mezinului: între realitatea juridică și ficțiunea basmului*, în AG, V(X), 1998, 1-2, Iași, p. 70.

⁹ Această diferență, improbabilă, poate fi explicată în mai multe moduri: fie bătrânul de 98 de ani nu era părintele, ci bunicul tânărului de 25 de ani, fie vârsta a fost consemnată greșit, fie lectura e defectuoasă. Nu trebuie ignorată nici imprecizia inerentă unei societăți în care timpul se măsura după cu totul alte repere decât astăzi. Trebuie, prin urmare, tratate cu prudență și considerate aproximative toate datele referitoare la vârsta personajelor, așa cum au fost declarate de către ele și consemnate de către autorul *catastihului*.

gospodăriei, iar în al doilea rând că practica „aranjării” căsătoriilor era foarte răspândită. Muntenii din Țara Loviștei, condiționați de ritmul transhumanțelor, priveau căsătoria ca pe ceva foarte serios, la care se puteau gândi doar când se apropiau de 30 de ani, vârstă la care acumulasera destul pentru a-și putea clădi și întreține propria *casă-familie*. Iar „asimetria instituției conjugale”¹⁰, ce rezulta din căsătoria unor bărbați maturi cu fete foarte tinere, producea văduve tinere, consemnate în *catastihul* din Șerbănești. Chiar dacă se căsătoreau mai târziu, având neveste tinere bărbații erau „activi” până la vârste mai înaintate: diferența între vârsta tatălui și cea a celui mai mic copil este de obicei mare, valori de peste 40 și chiar 50 de ani fiind frecvente, ajungând și la 63 de ani, cu o medie de 43,7 ani. Și femeile erau fertile și procreau chiar și la 51 de ani, un sfert dintre diferențele între vârsta mamei și a celui mai mic copil fiind mai mari de 44 de ani. Cât despre vârsta la care femeile deveneau pentru întâia oară mamă, acest lucru se întâmpla, în majoritatea cazurilor, înainte de împlinirea a 25 de ani, cinci dintre femeile satului născând primul copil la 15-16 ani. Bărbații deveneau tați la vârste mai înaintate, în general pe la 30 de ani, paternitatea la 22 de ani fiind o excepție.

Principala ocupație a bărbaților tineri era *creșterea animalelor – păstoritul*. Însemnările preotului de la Șerbănești arată absența din sat a unor bărbați tineri și copii, păstori la vite, motiv pentru care nu au putut să se îngrijească de problemele sufletului. Începeau de copii – băieți de 8 și 10 ani sunt pomeniți printre păstori –, însă majoritatea acestora aveau în jur de 18 de ani. Este menționat și un bărbat de 31 de ani, însurat și fără copii, plecat pe munte cu vitele. Peste câteva zeci de ani, principala activitate economică a rămas aceeași, *Marele dicționar geografic al României* contabilizând un mare număr de animale, în satul cu populație dublată: 451 vite mari cornute, 135 porci, 1285 oi și 125 capre. Multe vite însemnau bogăție: în două gospodării trăiau și lucrau slugi, după cum am văzut. Șerbăneștiul, situat în Țara Loviștei, era sat de plai: între locuitori sunt notați și 3 plăieși. Ocupațiile legate de *păduri și prelucrarea lemnului*, tipice pentru locuitorii unui sat de munte, sunt arătate de supranume ale locuitorilor: *Trocariul*, *Duhotariul*, *Doguleasă*. Satul avea și o moară, atestată tot de un supranume: *Morăreasa*. Existența acesteia implică legături comerciale cu ținutul „de jos”, care le asigurau muntenilor cerealele necesare. Unul dintre locuitori, în vârstă de 52 de ani, care nu se spovedise și nu se împărtășise de un an, fiindcă „au fost călători”, putea fi un negustor care valorifica produsele muntelui în ținuturile „de jos”.

Și sistemul onomastic familial folosit în Șerbănești atestă o mobilitate a populației mai mare decât s-ar putea presupune: dintre cele 32 de supranume menționate în însemnări, doar unul singur, Bacoie, se repetă în trei gospodării, alte 9 repetându-se în câte două. Mai mult, trei dintre ele (9,4% din total) indică străini stabiliți în sat: „din Mănăila”, Băjănariu și Urluescu. Și totuși, în satul de munte endogamia „de rudenie difuză”¹¹ trebuie să fi fost o realitate, percepută ca atare, un indiciu fiind sancționarea promptă a cazurilor de „împreunare cu vărul bărbatului ei” și „cu cumnată-sa de văr” (f. 3v), chiar dacă pravilele nu defineau explicit aceste cazuri ca *amestecare de sânge*¹², doar căsătoriile cu afini fiind, bineînțeles, prohibite de ele¹³.

În ce privește numele de botez, trebuie remarcată bogăția repertoriului folosit în sat: 66 de nume diferite pentru 197 de suflete. Pe primele locuri, ca frecvență, sunt numele cele mai folosite de toți românii: Maria (29,2%), Ion/Ioan/Nică (27,7%) și Ioana (18,5%). Apoi, în ordine: Stanca, Neculae, Pătru, Ana, Ilinca, Samfira, Dumitru ș.a.m.d.

Am lăsat la final cele mai interesante informații din *catastihul* preotului. Probabil venit în sat de puțină vreme, a dorit să afle cum s-au îngrijit enoriașii bisericii sale de sufletele lor,

¹⁰ E. Le Roy Ladourie, *op. cit.*, p. 381.

¹¹ *Ibidem*, p. 368.

¹² Glava 330 din *Îndreptarea legii* consideră „amestecare de sânge” doar împreunarea cu „muiarea frăține-său”, sancționată cu 11 ani de neprimire la cuminicare, fără a extinde interdicția și la cumnatul(a) de văr, cf. *Îndreptarea legii*. 1652, coord. acad. Andrei Rădulescu, București, <1962>, p. 303.

¹³ Glava 194, capitolul „Să zicem și pentru trei neamuri”, cf. *ibidem*, p. 192.

pentru a ști cine și de ce era oprit de la Sfânta Împărtășanie. *Pravila de la Govora* fixează această obligație pentru clerici: „*Popa cela ce va priceștui orice om, or e mic, ori mare, ori tiner, ori bătrân, până ce nu va lua știre dinsul de la d(u)h(o)vnicul său oare dostoinic iaste au ba, unii ca aceia să se gonească de la preoție, ce se zice întru pocanie 5 a(n)i; iară cu neștire de se va înșala și va greși de va priceștui, de va fi și cocon mic, cum am zis, fără de răspuns, 7 a(n)i să aibă pocanie*”¹⁴. Neavând pe cine întreba, preotul a făcut o investigație. Chiar dacă nu toți sătenii și-au declarat păcatele (26 din 197, adică 13,2%) care i-au oprit de la cuminecare pentru perioade mai scurte sau mai lungi de timp (de aceea popa din Șerbănești a însemnat și ceea ce a aflat de la săteni), totuși însemnările preotului ne arată o altă și rară imagine a satului de demult, extrem de interesantă, sunt convins, pentru antropologi, sociologi și etnologi¹⁵. Tabloul păcatelor unui sat de acum 200 de ani mută individul și viața lui privată în prim-planul care, în general, e ocupat de gospodărie, neam și pământ.

Iar acest tablou e fascinant și dens: dacă mai mult de jumătate dintre săteni se spovediseră recent (110 suflete, adică 55,83%), procentul e întors pe dos în cazul celor care nu fuseseră opriți de la împărtășanie (87 suflete, adică 44,16%) (fig. 2 și fig. 3). Motivele pentru care 110 săteni nu primiseră Sfânta Împărtășanie pot fi împărțite în trei categorii, în funcție de „gravitatea” păcatului. Mai întâi sunt cei care nu se putuseră *griji* motivat, din cauza absenței din sat (în general păstorii), a neputinței (vârsta înaintată sau locuirea la distanțe mari față de biserică), sau a negăsirii duhovnicului. Din totalul de 101 motive declarate, această primă categorie însumează 24 de cazuri, adică aproximativ un sfert (23,76%). Un alt sfert dintre sătenii opriți de la cuminecare (26 de cazuri, adică 25,74%), sunt cei pe care i-am încadrat în categoria „impurilor”: „vărsare (de sânge)”, nerespectarea postului alimentar, nerespectarea abstenenței sexuale, „patima femeiască”, „mâncatul spurcat”, sarcina, sau alte cauze de „spurare”. Restul de 51 de păcate (50,5%) sunt din cele mai grave: dintre ele, cele mai multe sunt „nepaza bisericii” și „lenevirea” (16, respectiv 12 cazuri). Cele mai puține sunt neascultarea duhovnicului (3 cazuri) și beția (doar 2 cazuri, mărturie a moderației locuitorilor satului în privința băuturii). Prezența unor păcate nu surprinde deloc: înjurăturile de cruce (5 cazuri) și curvia (9 cazuri). Despre cele două cazuri de *amestecare de sânge* am amintit deja. La alte păcate ne-am fi așteptat mai puțin: cele patru cazuri de abateri declarate de la dreapta credință ale unor săteni. Dintre acestea, „nesupunerea spre Dumnezeu” manifestată de doi bărbați tineri și impulsivi (f. 2r) nu e întrutotul surprinzătoare, la fel și declarația Mariei Calotă, de 62 de ani, care nu s-a spovedit și nici nu s-a împărtășit de când s-a căsătorit, „*pentru că este înprotivitoare lui Dumnezeu, necrezând în Dumnezeu, ci în vrăjitorii și dăscântece*” (f. 2r). Bătrâna doftoroaie era probabil urmașa unui lung șir de femei inițiate în tainele unor practici vechi, imposibil de tolerat de către preotul satului. În lumea satelor de munte din Țara Loviștei, credințele în *magic* au supraviețuit până în zilele noastre, etnologii consemnând și la începutul secolului în care trăim folosirea de către bătrânii satelor a practicilor magice de protecție¹⁶. Mai greu de explicat e cazul Mariei lui Ion Scopărlan, de 52 de ani, care nu se cuminecase de 7 ani, fiindcă avea „rătăcire despre Dumnezeu” (f. 3v). E foarte greu, însă, de identificat adevărata semnificație a acestor cuvinte.

O analiză a acestui izvor din perspectivă multidisciplinară, care să îi valorifice toate valențele și să le integreze într-o imagine mai amplă a lumii satului vechi de munte românesc este absolut necesară. Însemnările preotului din Șerbănești merită, cu siguranță, toată atenția, îndeosebi a celor ce construiesc o *nouă istorie* a românilor.

¹⁴ *Pravila acesta iaste dreptătoriu de leage, tocmelea Sfinților Apostoli, tocmită de 7 săboară... <Pravila de la Govora>, Mănăstirea Govora, 1640, zac. 52, f. 52v.*

¹⁵ Aceeași precauție, ca și în cazul vârstelor consemnate de către preot, trebuie manifestată și cu privire la „păcatele” țăranilor, care, înainte de a fi fost puse pe hârtie, au fost, poate, „distorsionate” de către judecăți ale autorului însemnărilor.

¹⁶ Adina Rădulescu, „*Practici magice de protecție și sincretism religios în Țara Loviștei*”, în *CERC – Cercetări Etnologice Românești Contemporane*, II/1, 2006, pp. 130-137 și III/1, 2007, pp. 69-76.

THE BOOK OF CONFESSIONS OF THE PARISHIONERS OF A SOUTHERN ROMANIAN VILLAGE CHURCH, FROM THE EARLY 19TH CENTURY

(Summary)

The paper presents an insight into the non-material universe of the past Romanian village, as it is recorded in a rare document, a *Book of Confessions*, written on the first leaves of a liturgical book by a priest, in the early years of the 19th century. The inventory of all the houses in the village, with the families, all people being recorded with their names, ages, occupations, sometimes diseases and, more important, with the sins or impediments that prevented them from receiving the Holy Communion, is a fascinating and useful source for the researchers, from multiple points of view.

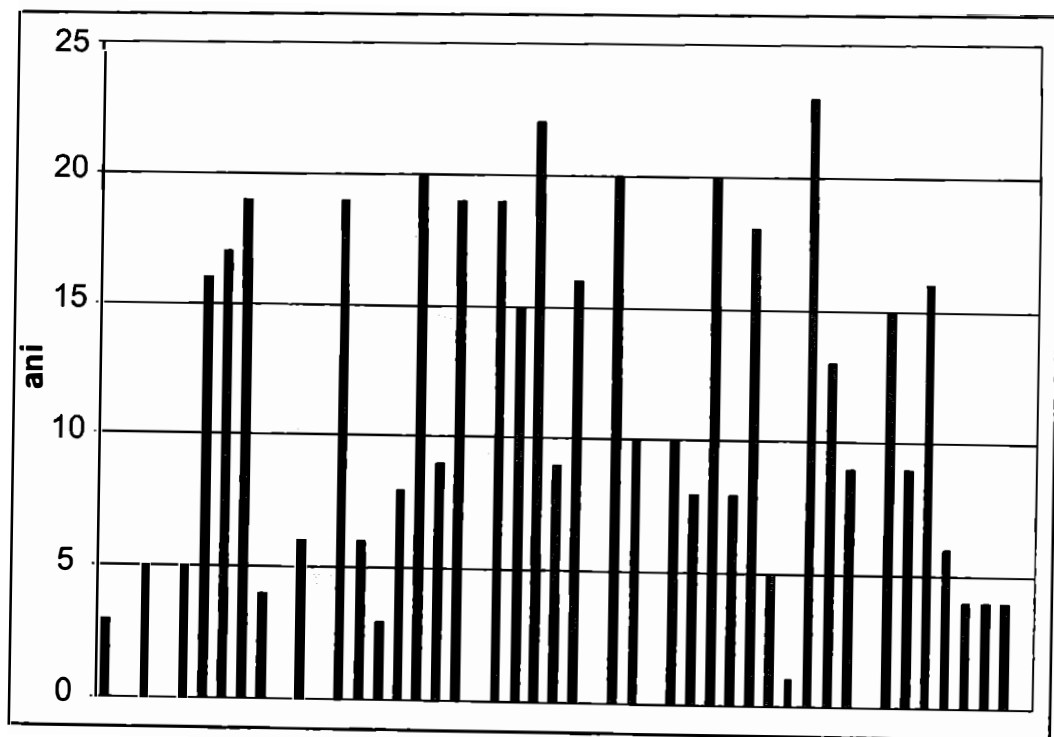

Fig. 1. Diferenţa între vârstele soţilor,
în 39 de cupluri în care ambii soţi sunt în viaţă

Anexe

[f. 1^r]¹⁷

Mineiul pe Oct. 1804 Buda

Bis. Șerbănești-Pătești¹⁸[f. 1^v]Sat
Șărbănești.Catastihul de oameni <i>norii</i>și biserici(i), pre nume, cu polecrele lor și care s-au ispovedit și care nu, cât și pentru ce arătat este.
Earăși¹⁹

<p>† Sima Călinoi, de ani 98²⁰, și s-au ispovedit și nu s-au pricestu<it>, pentru ce n-au arătat.</p> <p>† Radu sin Călinoi, de ani 25, și nu s-au ispovedit și nu s-au pricestuit de un an.</p> <p>† Soția lui Ioana, de ani 22, ș(i) nu s-au ispovedit, nici s-au pricestuit de an<i> un</i>ul.</p>	<p>† Toma Voicul, de ani 48, și s-au ispovedit, dar nu s-au pricestuit de un an, pentru ce n-au arătat.</p> <p>† Soția lui Nița, de ani 32²¹, și nu s-au ispovedit și de pricestuit de un an, de lenevire.</p> <p>Copii:</p> <p>† Floarea, de ani 18²², și s-au ispovedit și s-au grijit.</p> <p>† Ion, de ani 16, și s-au ispovedit, dar nu s-au pricestuit, că au mâncat postu apostolilor cu dulce.</p> <p>† Anca, de ani 11, și s-au grijit.</p> <p>† Neculae, de ani 2, și s-au grijit.</p> <p>† Sluga Ion, de ani 25, și s-au ispovedit și nu s-au pricestuit, pentru că au mâncat cu dulce postu apostolilor și au înjurat de cruce.</p>
<p>† Vladul orbu Tronari, de ani 28, și nu s-au ispovedit, nici s-au pricestuit de un an, fii<nd> orb de tot.</p> <p>Orb²³.</p> <p>† Sima Fetoii, de ani 30²⁴, și nu s-au ispovedit de ani unu, iar de pricestuit de ani 3²⁵, pentru căci înjură de cruce, de ace<ia> s-au oprit.</p> <p>† Soția lui Ana, de ani 25, și nu s-au ispovedit, nici s-au pricestuit de un an, pe<n>tru lenevire.</p> <p>Copii:</p> <p>† Floarea, de ani 8, și s-au grijit.</p> <p>† Dumitru, de ani 5, și s-au grijit.</p> <p>† Ion, de ani 3²⁶, și s-au grijit.</p>	<p>† Oancea sin Voicul, de ani 52, și nu s-au ispovedit, nici s-au pricestuit <de> un an, căci au fost călători.</p> <p>Soția lui Ana, de ani 35, și s-au ispovedit și s-au grijit.</p> <p>Copii:</p> <p>Fată de suflet Sora, de ani 6, și s-a grijit.</p>
<p>† Stanca Tufuleasă, de ani 83, și nu s-au ispovedit, nici s-au pricestuit de luni 6, fii<n>d bolnavă, au vărsat sînge.</p>	<p>Ion Moțoc, de ani 53, și nu s-au ispovedit, nici s-au pricestu<i>t de un an.</p> <p>† Soția lui Samfira, de ani 34, și nu s-au</p>

¹⁷ Jumătatea din dreapta a forțaului cărții.¹⁸ Cu litere latine, cerneală albastră.¹⁹ Altă mână, cerneală violet.²⁰ Lectură nesigură.²¹ Cu cifre arabe.²² Lectură nesigură.²³ Altă mână, cerneală violet.²⁴ Cu cifre arabe.²⁵ Probabil e cifra arabă 3; dacă nu, e 7 chirilic.²⁶ Cifra arabă.

† Chiriac din Mănăila, de ani 45, nu s-au ispoveduit de un an, iar de pricestit <de> ani 3, căci au înjurat de cruce și de lenevire și nepăzind biserica, de aceia s-au oprit.	ispovedit, nici s-au pricestu<i>t de un a<n>, fii<n>d în patima fâmeiască. Copii: † Ghina, de ani 15, și s-au grijit. † Neculae, de ani 13, și nu s-au ispoveduit, nici s-au grijit, de lenevire. † Sofiica, de ani 9, și s-au grijit. † Stan, de ani 4, s-au grijit.
† Soția lui Mariia, de ani 40, și s-au ispoveduit, dar nu s-au pricestit de un an, de lenevire, nepăzind biserica.	† Pătru Băjănariu, de ani 60, și nu s-au ispoveduit, nici s-au gri<ji>t de un an, căci n-a păzi<t> biserica. † Ioana, soția lui, de ani 56, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestit, căci n-au păzit biserica.

[f. 2^r]

Sat Șărbănești

E văduv: † Necula Mugea, de ani 62, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestit, căci n-au păzit biserica. Copii: Ion, de ani 25, și nu s-au ispovedui<t>, nici s-au pricestit, căci n-a păzit biserica. Floarea, de ani 12, și nu s-au grijit.	Copii: † Tudose, de ani 21, și nu s-au ispoveduit, nici s-au grijit de ani 2, pentru lene și au mâncat spurcat. † Stanca, de ani 16, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestit de un an. † Stana, de ani 12, și nu s-au grijit, tot pentru aceia, de ani unul. † Oancea, de ani 6, și s-au grijit. † Neculae, de ani 3, și nu s-au grijit.
† Vasile Frunțanul, de ani 58, și nu s-au ispoveduit de ani 2, iar de pricestanie <de> ani 3, pentru nepaza biserici(i) și pentru lene. Soția lui Ilinca, de ani 52, și nu s-au ispoveduit, nici s-au cuminecat de un an, pentru lenea și nepaza biserici(i). Copii: † Gherghina, de ani 17, și s-au ispoveduit și nu s-au grijit, pentru o jiganie spu<r>cată ce au dat în niște rachiu. † Stanca, de ani 12, și s-au ispoveduit, dar nu s-au pricestit, căci au mâncat spurcat. † Pătru, de ani zece, și nu s-au ispoveduit, nici s-au cuminecat de un an, căci au fost păstor la vite și nu s-au aflat aici. † Maria, de ani 5, și s-au grijit.	† Ion sin Trocariul, de ani 31, și nu s-au ispoveduit de ani 3, iar de pricestit de ani 5, pentru curvie și lene și nesupunere spre D(u)mnezeu. † Soția lui Joița, de ani 25, și nu s-au ispoveduit și nu s-au pricestit de ani 12 ²⁷ , fiind bărbatul om rău și necăjindu-o în toț(i) ani(i).
	Ion Calotă, de ani 81, și nu s-au ispoveduit de un an, iar de pricestanie de ani zece, și de ce pricină n-au arătat. Soția lui, Mariia, de ani 62 ²⁸ , și nu s-au ispoveduit, nici s-au cuminecat; au arătat ia că de când s-au căsătorit, pentru că este înprotivitoare lui D(u)mnezeu, necrezând în D(u)mnezeu, ci în vrăjitor(ii) și în dascăntece. Copii: † Pătru, de ani [de ani] 28, și s-au ispoveduit și nu s-au pricestit de ani 8,

²⁷ Lectură nesigură, poate fi și 2, și 5.²⁸ Scris pozițional, cu slovele-cifre y și v.

<p>† Samfira văduva, de ani 41, și s-au ispoveduit și s-au grijit.</p> <p>Copii:</p> <p>† Voicul, de ani 20, și nu s-au ispoveduit, nici s-au grijit de ani 3, pentru nesupunerea spre D(u)mnezeu și nepaza biserici(i).</p> <p>† Sofiica, de ani 16, și s-au ispoveduit și s-au grijit.</p> <p>† Toma, de ani 14, și nu s-au ispoveduit, nici s-au cumineca<t>, căci au fost păstori la vite și nu s-au întâmplat aici.</p> <p>† Ilina, oarbă de tot, de ani 12, și s-au grijit.</p>	<p>pentru multe spurcăciuni ce au mâncat.</p> <p>Soția lui Stana, de ani 25, și nu s-au ispoveduit de un an, iar de pricestanie de ani 3 n-au priimit.</p> <p>† Ioana, de ani 13, și s-au grijit.</p>
<p>† Maria Proairoae văduvă, de ani 51, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestuit, căci au mânca<t> spurcat.</p>	<p>† State Calotă, de ani 33, arată că de cinci ani au arătat că numai de 2 ori s-au ispoveduit, iar de pricestuit nu [ți] ține minte.</p> <p>† Soția lui Voica, de ani 25, și nu s-au ispoveduit și nu s-au pricestuit de când s-au căsătorit, având împreunare de curvie și ia nearătându-o.</p> <p>Copila de suflet Safta, de ani 2, s-au grijit.</p> <p>† Nică Câineanu, de ani 51, și s-au ispoveduit și s-au grijit.</p> <p>† Soția lui Samfira, de ani 31, și nu s-au ispoveduit, ni<ci> s-au pricestuit de ani 2, pentru patima fâmeiască.</p> <p>Copii:</p> <p>† Ioana, de ani 11, și s-au grijit.</p> <p>† Șarban, de ani 8, și nu s-au grijit, că au fost la vi<te> și n-au fost aici.</p>

[f. 2^r]

Sat Șărbănești

<p>† Maria Duhotăreasa, de ani 62, și s-au grijit.</p> <p>Copii:</p> <p>† Vasile, copil de suflet de ani 28, și s-au ispoveduit și de pricestuit nu-i neminte și de ce n-au arătat, având întinăciune de curvie.</p> <p>† Soția lui, Voica, de ani 19²⁹, s-au ispoveduit, iar nu s-au pricestuit, pentru neputința fâmeiască.</p> <p>Copilă:</p> <p>Stanca, de ani 4, s-au grijit.</p>	<p>† Mitul Bacoie, de ani 58, și s-au grijit.</p> <p>† Soția lui Ana, de ani 36, și nu s-au grijit, nici s-au ispoveduit de luni 4, fi<ind> prăsită.</p> <p>Copii:</p> <p>Ana, de ani 15, și s-au grijit.</p> <p>† H<o>ra, de ani 11, și s-au grijit.</p> <p>† Mariia, de ani 7, și s-au grijit.</p> <p>† Călina, de ani 5, și s-au grijit.</p> <p>† Păuna, de ani 3, și s-au grijit.</p>
<p>† Ion Duhotariul, de ani 68, și s-au ispoveduit și s-au grijit.</p> <p>† Soția lui Liiana, de ani 49, și s-au ispoveduit, iar nu s-au pricestuit de ani 4, care arată că multe păcate au avut și nu o au slobozit duhovnicul, având și curvie.</p> <p>Copii:</p>	<p>și</p> <p>† Ilinca bătrâna, de ani 87, și s-au grijit.</p> <p>† Ion sin Petrică, de ani 41, și s-au ispoveduit și s-au grijit.</p> <p>† Soția lui Mariia, de ani 32, și s-au ispoveduit, dar nu s-au pricestuit, pentru neputința fâmeiască.</p>

²⁹ Corectat, din 14.

<p>† Pătru, de ani 15, și s-au grijit. Văr: † Arindea, de ani 10, și s-au grijit. † Mariia, de ani 5, și s-au grijit.</p>	<p>† Drăghici Mihăloiu, de ani 41, și nu s-au ispoveduit, nici s-au grijit de un an și pri<ci>na nu-și arată. † Soția lui Maria, de ani 25, și s-au ispoveduit și nu s-au pricestuit, că au fost bolnavă. Copii: Stanca, de ani 9, și s-au grijit. † Ilinca, de ani 4, și s-au grijit. † Dina, de ani unul, și s-au grijit.</p>
<p>† Ilinca văduva, de ani 31, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestuit, căci nu s-au aflat duhovnecul aici. Copii: † Neculae, de ani 12, și s-au grijit. † Hera, de ani 10, și nu s-au grijit. † Iordachi, de ani 7, și s-au grijit. † Stoica, de ani 9, și nu s-au grijit. † Sora, de ani unu, și s-au grijit.</p>	<p>† Radul Știrbul, văduv de ani 84, și s-au grijit. † Vasile Alamă, de ani 60, și s-au grijit. † Soția lui Dumitra, de ani 30³⁰, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestuit de luni 4. Copii: † Ioana, de ani 18, și s-au grijit. † Păuna, de ani 12, și s-au grijit.</p>
<p>† Neculae Bacoie, de ani 64, și s-au ispoveduit și s-au grijit. † Soția lui Stanca, de ani 45, și nu s-au ispoveduit și nu s-au grijit, că nu s-au întâmplat slobodă și sănătoasă. Copii: Pătru, de ani 18, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestuit de un an, căci au fost la vite. State, de ani 13, și nu s-au ispoveduit, nici s-au grijit de un an.</p>	<p>† Mariia Mihăloae, văduvă de ani 83, și s-au grijit. Copii: Ioan, de ani 35, și s-au grijit. † Soția lui Ioana, de ani 25, și nu s-au ispoveduit, căci au fost prăsită. Copii(i) lor: † Ion, de ani zece, și nu s-au [gri] grijit, că au vărsat. † Ioana, de ani 2, și s-au grijit.</p>
<p>† Ion Urluescu, de ani 45, și s-au ispoveduit, dar nu s-au pricestuit de ani 2, de ce n-au arătat. † Soția lui, Sanda, de ani 30, și s-au ispoveduit și nu s-au cuminecat de un an. Copii: † Marin, de ani 15, și nu s-au ispoveduit, nici s-au grijit, că au mâncat dulce în postul nașterii. <...>³¹bița, de ani 12, și s-au grijit.</p>	<p>Sorica văduva, de ani 61, și s-au grijit. † Radu Buda, de ani 35, și nu s-au ispoveduit, nici s-au grijit, căci n-au găsit duhovnicul de un an. † Soția lui Ioana, de ani 25, și nu s-au ispoveduit, nici s-au gri<ji>t de lenevire, de un an. Copii: † Costandin, de ani unul, și s-au grijit. † Dina, de ani 3, și s-au grijit.</p>

³⁰ Probabil o greșeală a celui care a consemnat vârsta, alături fiind o altă slovă ștearsă, indescifrabilă.³¹ Rupt.

[f. 3^r]**Sat Șărbănești**

† Nițul Ojină, de ani 30, și s-au ispoveduit și s-au grijit. [Co]

Soția lui Sanda, de ani 22, și s-au ispoveduit, iar nu s-au pricestit de ani unul, că au vărsat.

Copii:

† Mira, de ani 3, și s-au grijit.

† Mariia, de ani unul, și s-au grijit.

† Niculae Bunea, de ani 59, și nu s-au ispoveduit de ani 3, pentru lenevire și beție.

† Soția lui Mariia, de ani 39, și nu s-au grijit, că au fostă bolnavă de gură și i-au curs singe din ea.

† Gligorie Bunea, de ani 36, și nu s-au ispoveduit, nici s-au grijit de ani 7, pentru beția și înjurătura dre³² cruce și nepaza biserici(i).

† Soția lui, de ani 28, și nu s-au ispoveduit de ani 4, iar de pricestanie de ani 6, pentru curvia și nesupunerea și neascultarea duhovnicului.

Copii:

† Ioana, de ani 9, și s-au grijit.

† Gheorghie, de ani 6, și s-au grijit.

† Ivașcu, de ani 4, și s-au grijit.

† Anghelina, de ani 2, și s-au grijit.

† Ion Tolcoși³⁴, de ani 69³⁵, și s-au ispoveduit și de pricestanie nu de luni 5, pentru vărsarea din boală.

† Soția lui Stanca, de ani 51, și s-au grijit.

Fată de suflet, anume:

Samfira, de ani 16, și s-au grijit.

† Dumitrul Profire, de ani 53, și nu s-au ispoveduit, nici s-au grijit de ani 4, pentru nesupunerea spre învățătura duhovnecului și lene.

† Soția lui Stanca, de ani 48, și nu s-au ispoveduit, nici s-au grijit de ani 6, și pentru pricina curvie și nebăgarea în

Sat Șărbănești

lordache Bacoie plăiașul, de ani 68, și nu s-au ispoveduit de ani 3, iar de pricestanie de câți ani nu arată, și de ce și pentru ce nu știm.

† Soția lui Ioana, de ani 45, și nu s-au ispoveduit, nici pricestit de ani unul.

Copii:

† Oprea, de ani 20, și s-au ispoveduit ce nu s-au pricestit de-a mulți ani, căci înjură de cruce, măcar că el nu arată.

† Dumitru, de ani 15, și nu s-au ispovedit, nici s-a pricestit de un[n] an, fiind la vite.

† Maria, de ani 12, și s-au grijit.

† Voica, de ani 9, și s-au grijit.

† Oprea Trocarul, de ani 66, și nu s-au ispoveduit și de pricestanie de ani 12³³, și de ce și pentru ce n-au arătat, că au fost om cam prost și n-au păzit biserica.

† Soția lui Samfira, de ani 53, și nu s-au ispoveduit de ani 8, și de pricestanie de ani 20, căci n-au fost vrednică.

Copii:

Costandin, de ani 25, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestit de ani 8, și de ce n-au arătat.

† Liiana, de ani 12, și nu s-au grijit.

† Tudora, de ani 7, și nu s-au grijit de ani unu.

† Ion Porfire, de ani 70³⁶, și s-au ispoveduit și s-au cuminecat.

† Soția lui Maria, de ani 61, și s-au grijit.

Copii:

† Pătru, de ani 24, și s-au ispoveduit, dar nu s-au pricestit de ani 2, de ce n-au arătat.

† Maței, de ani 18, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestit de ani 2, că au fost la vite păzitori.

† Ioana, de ani 14, și s-au grijit.

³² Așa în original.

³³ Corectat, din 20.

³⁴ Lectură nesigură.

³⁵ Scris pozițional, cu cifrele chirilice y și q.

³⁶ Cu cifre arabe.

samă de taina d(u)mnezeiască.

Copii:

Duță, de ani 15, și s-au grijit.

Ioana, de ani 11, și s-au grijit.

† Sluga Neculae, de ani 12, și s-au grijit.

† Ion orbu de un ochi, de ani 62, și s-a grijit.

† Soția lui Marica, de ani 61, și s-au grijit.

Copii:

† Gherghina, de ani 18, și s-au grijit.

† Safta, de ani 10, și s-au grijit.

† Dina Doguleasă, văduvă de ani 57, și s-au grijit.

Copii:

Lazăr plăcușu, de ani 27, și nu s-au ispoveduit, nici s-au grijit de un an, că au fost de <sluj>³⁷bă.

† Ilinca, de ani 18, și s-au ispoveduit și s-au grijit.

† Toma Cojan, de ani 80, și s-au ispoveduit, iar nu s-au pricestit, pentru că n-au putut păzi biserica.

Soția lui Mariia, de ani 65, și s-au ispoveduit iar <nu>³⁸ s-au pricestit, fiind bolnavă la ini<mă>și³⁹ au vărsat.

[f. 3^v]

Sat Sărbănești

Copii(i) lor:

Dragomir, de ani 25, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestit de an(i) unul, că au fost la vite păstori.

† Ion, de ani 17, și nici s-au ispoveduit, nici s-au pricestit de ani 2, că au fost la vite.

† Mariia, de ani 21, și nu s-au ispoveduit, [de] nici s-au pricestit de ani 8, că au căzut în păcat de curvie.

Copii(i) ei:

† V<a>sile, de ani 4, și nu s-au grijit, fiind departe de biserică.

† Dumit<r>a, de ani 2, și nu s-au grijit de ani unul, fiin<d> departe.

† Radu Cojan, de ani 31, și nu s-au ispoveduit, nici s-au grijit, că au fost la vite păstori.

Soția lui:

† Ana, de ani 22, și s-au ispoveduit, și pentru ce n-au arătat. [și pent]⁴⁰

Ion Scopărlan, de ani 68, și s-au ispoveduit și nu s-au pricestit de un an, că au băut și au vărsat.

Soția lui:

† Mariia, de ani 52, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestit de ani 7, căci are rătăcire despre D(u)mnezeu.

Copii:

Tot casa aceia:

Soția lui Neaga, de ani 32, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestit de ani 4, căci n-au păzit sfânta biserică, fiind și pă vatră.

Copii:

Stanca, de ani 12, și nu s-au pricestit de ani 2, fiind departe.

† Floarea, de ani 10, fi<i>nd tot așa.

† Sima, de ani 8, și nu s-au grijit de tot aceia.

Safta, de ani 7, și s-au [gri] grijit.

Gheorghie Hălălașu, de ani 49, și nu s-au ispoveduit de ani 3, nici s-au pricestit, de ani câți n-au arătat.

Soția Stanca, de ani 45, și s-au ispoveduit și nu s-au pricestit de un an, că au fost bolnavă.

Copii:

† Mariia, oloagă, de ani 19, și s-au grijit.

† Pătru, de ani 17, și nu s-au ispoveduit de ani unu, iar de pricestit de ani 2.

† Mariia, de ani 15, și nu s-au grijit.

† Gheorghie sin Duțul, de ani 35, și s-au grijit numa<i> acuși, fi<i>nd bolnav.

Soția lui:

† Mariia, de ani 31, și nu s-au ispoveduit, nici s-au pricestit de ani 7, arătând că nu o [la] lasă bă<r>batul ei curată.

Copii:

† Anania, de ani 7, și s-au grijit.

³⁷ Deteriorat.

³⁸ Rupt.

³⁹ Deteriorat.

⁴⁰ Tăiat.

<p>† Ilinca, de ani 30, și nu s-au ispoveduit, nici s[ă]u pricestuit de ani 3, căci nu păzește biserica.</p> <p>† Necula, de ani 25, și s-au grijit.</p>	<p>† Dumitru, de ani 4, și s-au grijit.</p> <p>† Ilinca, de ani 8, și s-au grijit.</p>
<p>† Ion Urluescul plă<i>și</i>⁴¹, de ani 31, și nu s-au ispoveduit de un an, iar de pricestanie de ani 2, că au fost în slujbă.</p> <p>† Soția lui Mariia, de ani 25, și nu s-au ispovedit de ani 6, și de pricestuit de ani 8, că are patima curvii(i) și are împreunare cu vărul bărbatului ei și n-au păzit învățătura duhovnecului său.</p> <p>† Costandin sin Duțul, de ani 36, și <n>u s-au ispoveduit de ani 4, și de <pr>icestanie de ani 8, căci nu <...>⁴².</p>	<p>† Ana morăreasa, văduvă de ani 53, s-au grijit.</p> <p>Copii:</p> <p>† Coman, de ani 22, și nu s-au ispoveduit de ani 5, ni<ci> pricestuit, cu cumnată-sa de văr și nepăzind biserica.</p> <p>† Stanca, de ani 17, și nu s-au grijit, dar s-au ispoveduit, că i-au curs singe din gură și au rămas.</p> <p>† Ioana, de ani 13, și s-au grijit.</p> <p>† Sima, de ani 9, și s-au grijit.</p> <p>† Mariia, de ani 4, și s-au grijit.</p>

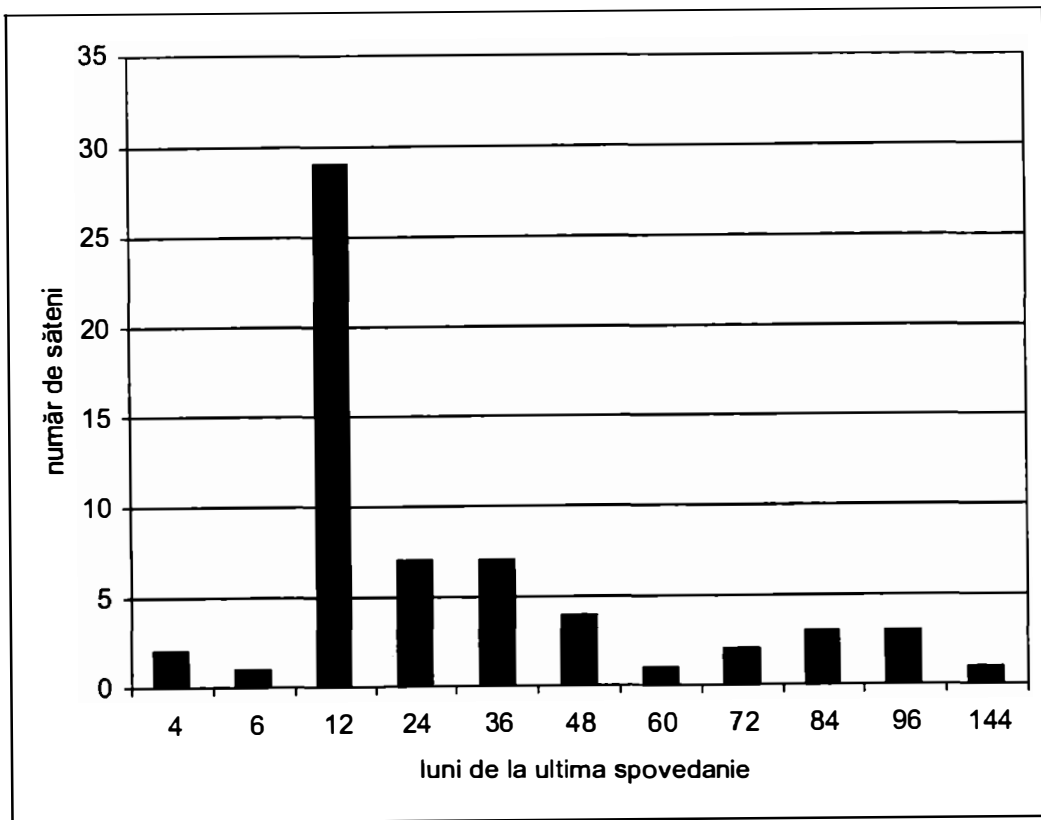

Fig. 2. Perioada trecută de la ultima spovedanie

⁴¹ Adăugat deasupra rândului.

⁴² Colțul paginii e rupt și deteriorat.

Măreşul pe Oct. 1804 Pădola
 Bos. Săbăneşti - Păteşti.

1. *Създаване на света. (2.)* *Богъ*
доиде на земята и *сиде*
на земята и
сиде *на земята*
доиде на земята *и* *сиде*
на земята *и* *сиде*

(No. 211)

[illegible]

2) Душа Дуани (Жа) Жунай поведа и
 ниса Дуани (Жа) В. аи аи не Жуна
 иа саи са
 3) Душа Дуани (Жа) Жунай поведа и ниса Дуани
 4) Душа Дуани (Жа) Жунай поведа и ниса Дуани
 5) Душа Дуани (Жа) Жунай поведа и ниса Дуани
 6) Душа Дуани (Жа) Жунай поведа и ниса Дуани
 7) Душа Дуани (Жа) Жунай поведа и ниса Дуани
 8) Душа Дуани (Жа) Жунай поведа и ниса Дуани
 9) Душа Дуани (Жа) Жунай поведа и ниса Дуани
 10) Душа Дуани (Жа) Жунай поведа и ниса Дуани

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

Стария провадъ въ 2560) (на) 90
 12 н. в. н. 20222 н. н. 15 с. а. н. 12
 12 н. н. 12 н. н. 12 н. н. 12 н. н. 12

на Иван, изъяснява се днъ

свѣтъ мнѣ 25)

1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900
 1901
 1902
 1903
 1904
 1905
 1906
 1907
 1908
 1909
 1910
 1911
 1912
 1913
 1914
 1915
 1916
 1917
 1918
 1919
 1920
 1921
 1922
 1923
 1924
 1925
 1926
 1927
 1928
 1929
 1930
 1931
 1932
 1933
 1934
 1935
 1936
 1937
 1938
 1939
 1940
 1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964
 1965
 1966
 1967
 1968
 1969
 1970
 1971
 1972
 1973
 1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325
 2326

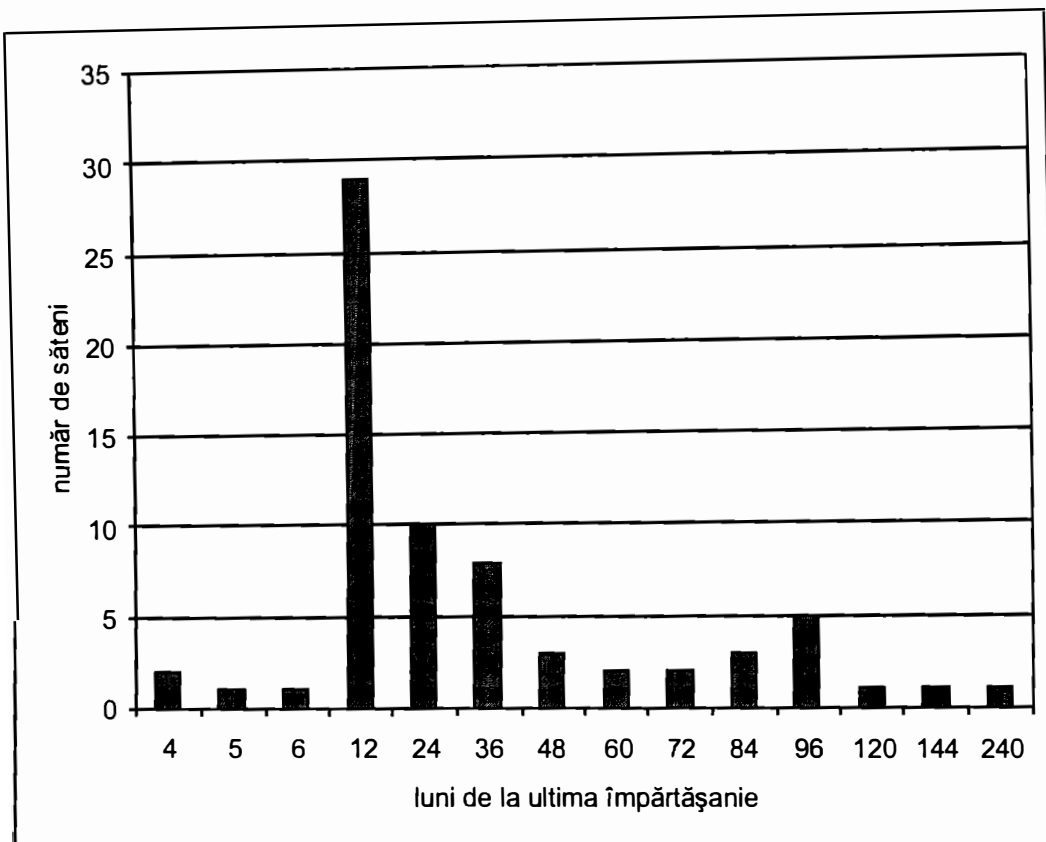

Fig. 3. Perioada trecută de la ultima împărtășanie